

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼՎԱՐՈՍ

Տարեկան 12 ֆր.

Վեցամսեայ 6 ֆր.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Երկու քիւրմիկ ծաւրով

Տարեկան . . . 14 ֆր.

Վեցամսեայ . . . 7 ֆր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2. 60 Տոյար

Վեցամսեայ 1. 50 »

ԿԱՆՈՒԿ

Ծանոցման սողը
20 սանիմ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՍԵՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԲ

ՀԱՍՑԻ

Rédaction d. journal

„Ipravounk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

Иправункъ

ВАРНА

Գրութիւնք եւ չիւ
տրութիւր

ՕՐ ՀՈՐԹՈՒՄԷ Յ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ
Տ. ԳՐԻԳՈՐ Ս. ԹՕՍՊԸՅԸԳԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒՆԵԱՆ

Վաւնա-Ռուսմոգ 1906 Ապրիլ 23

ԱՆԳԼՈ-ԹՐԲԱԿԱՆ

ՎԵՃԸ

Մեր վերջին թուով բաւական ընդարձակօրէն խօսեցանք սոյն խնդրոյ վրայ, և ըսինք թէ խնդիրը երթալով մեծ ծանրակշռութիւն կստանայ, ի նորոյ հասած տեղեկութիւնք մեր ըսածը կը հաստատեն: Ապտիւլ-Համիտ՝ որ իւր կամակորութեամբն ու ծայրայեղ խելաւռութեամբը մինչև հիմայ ամեն ինչ ըրաւ ու անպատիժ մնաց, կը կարծէր թէ Անգղիոյ նման հզօր կառավարութեան մը հետ ալ կրնար խաղ խաղալ իր ուզածին պէս, ուստի առանց նուրբ հայեցողութեան, առանց ուէ ակնածութեան համարձակեցաւ եգիպտոսի մասը կազմող Սինայեան թերակղզին զօրք հանել, և ընդդիմանալ յիմարաբար Անգղիոյ պահանջման: Տարակոյս չկայ որ քիչ օրէն պիտի ստանայ իր պատիժն Անգղիայէն, եթէ չփութայ անոր պահանջմանց համակերպիլ և իր զօրքերը ետ քաշել եգիպտական հողէն:

Սեր անցեալ թուով ըսինք թէ Անգղիոյ կառավարութիւնը վէճի տակ եղած ներկայ խնդրոյ մասին կէս-պաշտօնական ձևով նօքա մը հրատարակել տուաւ լրագրաց մէջ, Այս անգամ կը կարգանք Փրանսական թաւ լրագրոյ մէջ որ Անգղիոյ արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյ՝ Հասարակաց Խորհրդարանին մասին Յի նիստին մէջ յայտնեց թէ՝ «Թուրքերը կուզեն իրենց ձեռքըն անցունել բոլոր այն հո-

ւերը որոնք Թապահէն շատ անդին և անոր շրջակայքը կը տարածեն: Հարկ էր, կըսէ Սըր Կրէյ, որ անկիւ-թրքական մասնաժողով մը վէճի ներքե ինք կած տեղւոյն սահմանները որոշէր: ուստի պահանջեցինք որ այս սահմանները որոշուե-լէ առաջ թուրքերը իրենց զօրքերը ետ քաշեն Թապահէն: Ասի թուրքիա չուզեց ընել, և մեր արդի պահանջը զարձեալ ա՛յն է որ ընէ: »

Սիւս կողմանէ լրագիրները մեզ կիմացնեն թէ Խալիվ մօտը օսմանեան մեծ-պատուիրակի պաշտօն կատարող Մուխթար փաշան Խալիվին հետ ունեցած մէկ տեսակցութեան մէջ ըսեր է թէ՝ «Թող եգիպտացիք հանդարտ նստին տեղերնին, զի եթէ պէտք ըլլայ, թուրքիան սահմանազլիւս վրայ 80 հազար զօրք համախմբած է: »

Ահա Համիտական գոռոզ և յիմար յայտարարութիւն որ ծիծաղ շարժել է ուրիշ բանի չը ծառայեր:

Իսկ վերջին պահուն Լօնտրայէ մայիս 4 ին քաշուած հեռագիր մը կիմացնէ թէ՝ տնդղիական կառավարութիւնը օր մը առաջ Բ. Գրան նօքա մը խրկիր է, որուն պարունակութիւնը վերջնագրոյ (ուլթիմատի) ձևով Սինայեան թերակղզւոյ մասին Անգղիոյ վերջին խօսքը կը յայտնէ: Այս նօքա ն կը պահանջէ որ թուրքիա եգիպտական հողէն ետ կը քաշէ իր զօրքերը: Կ. Պոլսոյ Փրանսական և ռուս դեսպաններն ալ Անգղիոյ դեսպանին պահանջումը պաշտպանած են:

Նոյն թուականով Ամուս Ռէյքըրի կողմէ քաշուած պաշտօնական երկրորդ մի հեռագրով Լօնտրայէ կիմացնեն թէ՝ Անգղիոյ առ Բ. Գրան տուած վերջնագրոյ պայմանաժամը՝ կը վերջանայ 10 օրէն:

Ուրիշ երրորդ հեռագիր մը ալ որ նոյն օրը Մալթայէ քաշուած է, կըսէ թէ 4 հաճանաւեր և թորփիլահալածներու տորմիզ

մը նոյն երեկոյ Բիրէա գացած են:

Ի մօտոյ պիտի իմանանք թէ Ապտիւլ-Համիտ ինչ ընթացք պիտի բռնէ, պիտի յամառի՞ դարձեալ թէ պիտի խոնարհեցնէ գլուխը:

Ու՞ր էր որ յամառէր . . .

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԵՒ

ԹՐԻՔՈ—ԵԴԻՊՏԱԿԱՆ ՀԱՐՅԸ

Ըսուեցաւ թէ՝ Սինայեան թերակղզւոյ խնդրոյն մէջ Գերմանիոյ մօտը կայ, և թէ նա է Սուլթանը քաջալերողը որ Անգղիոյ դիմագրելով եգիպտական խնդիր յարուցանէ:

Թաւ լրագրոյ Պէրլինի լաւատեղեկ թղթակցին հետեւեալ հեռագիրը յիշեալ լուրը սուտ հանելով ահաւասիկ ինչպէս կը պարզէ Գերմանիոյ բռնած դիրքը հանդէպ Անգլիոյ—Թրքական ծանօթ խնդրոյն:

Գերմանական դիւանագիտութիւնը իր հանդարտ դիրքը կը շարունակէ պահել ի մասին Անգղիոյ հետ եղած գոտութեան, և մեծապէս կը ցաւի տեսնելով որ Ապտիւլ-Համիտ կը յամառի մնալ այն շաղի մէջ, որ իրեն համար ցաւալի հետեւանքներէ զատ արդիւնք մը պիտի չունենայ: Գերմանիա կը յայտնէ հրապարակաւ թէ՝ թուրքիոյ զօրաց Թապահէն ետ քաշուելու և Սինայեան թերակղզւոյ սահմանազլուինները յանձնաժողովով մը որոշելու մասին Անգղիոյ առաջարկութիւնն, ու պահանջումը խիստ չափաւոր կերեւին իրեն, և թէ Սուլթանը խելացութիւն պիտի ընէ Անգղիոյ ըսածներն ընդունելով: Գերմանիան արդէն Լօնտրայի դահլիճին իմացուց իր հայեցակէտը ի մասին ծագած միջադէպին և կը պնդէ թէ՝ այդ միջադէպին տեղեկացաւ այն ատեն միայն որ արդէն ծագեր լնացեր էր: Գեր-

մանիան կը կշռադատէ Ապտիւլ-Համիտի բռնած գործը իբր այնչափ շատ վտանգաւոր, որ կրնայ հակաթիւրք հոսանք մը յառաջացրնելով միաբանել զանազան երկիրներ իրեն դէմ: Ասկէ զատ Սուլթանի դիմագրութիւնը անտարակոյս պիտի ընդորձակէ անդղիական պահանջմանց դաշտը, և այս քանի որ այդ դիմագրութիւնը երկարատեւ է:

«Ապտիւլ Համիտը ոգևորող համիլամական նպատակները Գերմանիոյ կերեւին իբր խիստ դիւրաբեկ հիմանց վրայ կրթնած մի գազափար, և բնաւ կասկածել չեն տար որ Անգղիա իր միակ զօրութիւններով խսկոյն պիտի ջախջախէ այն նպատակները եթէ գործերը հոն հասնին: Բ. Գրանը կերպէ եթէ կը յուսայ ստանալ Պերլինէն ուրիշ բան քան թէ այն խորհուրդը՝ որ ժամ առաջ խոնարհի նախ քան ընկճուելը բռնութեամբ:

«Հակառակ տարածուած տեղեկութեանց, Պերլինի մէջ չկայ հաւատացող որ անկիւ-թրքական գոտութիւնը իրաւարարական ժողովոյ պիտի յանձնուի և կամ նոր միջազգային դեսպանախորհուրդ մը պիտի գոյացնէ, վասնզի ամեն ոք այն հաստատ կարծիքն ունի, որ Անգղիա ինքը միայն առանց ուրիշ տէրութեանց միջամտութեան պիտի կարգադրէ զայն, և եթէ պարտաւորի զօրութեան դիմել յայնժամ եգիպտոսը անդղիական ստացուածոց միացման առաջին քայլը պիտի առնէ: »

ԿՈՎԿԱՍՏԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ծուշիի առաջնորդ Տէր Այստ եպիսկոպոսը ապրիլ 9 ին հետեւեալը հեռագրած է:

Ապրիլի 17 ին Երմոլաեւ և Հաջիէւր, հոգեւորականութեան հետ, երկու հարիւր կազակներով եւ թըն՝ գանձներով մօտէն Գիւլէյ-ձարտար պատճառարանելով իրենց արշաւանքը նրանով, որ զիւղացիներն իբր թէ վերաւորել են երկու թուրքի: Գիւլ-

մտնելիս յարձակեցին հովիւները վերայ, որոնք փախան։ Այս բանից օգուտ քաղեցին թուրքերը եւ քնեցին 12 զուլա տաւար։ Զօրքը կանգ առաւ գիւղի ներքին մասում։ Կանայք եւ երեխաները սարսափահար լացով եւ աղաղակներով փախան լեռներն ու անտառներն։ Երբեք չէր իրենց հետ ինչ որ կարող էին։ Զօրքը, մտնելով գիւղը, պահանջեց իրեն յանձնել նրանց։ Որոնք իբր թէ վերաւորել էին թուրքերին։ Բնակչութիւնը չկարողացաւ կատարել այդ պահանջը։ Որովհետեւ տեղեկութիւն չուներ, թէ այդպիսի բան է պատահել։ Զօրքն սկսում է ուժգնորէն գիւղը բաց թողնելով 11—12 ուսմբ։ Վնասուեց Միւրզա Սարգսեանի երկյարկանի տունը, որն այնուհետեւ հրդեհուեց։ Այս բանը կատարելուց յետոյ զօրքը գիւղից գնաց Գիւղէյ-ձարտար։ Այստեղ դուրս կանչեցին քահանային, որին ձաղր ու ծանակի առարկայ դարձրին, բռնութեամբ ստորագրութիւն առան նրանից, թէ զօրքն առաջին այցելութեան ժամանակ գիւղում կանանց չի բռնաբարել։ Գիւղէյ եւ Կուզեր-ձարտարում իւրաքանչիւր ծովային երեքական բուրձի պահանջելով, զօրքը հետագա ոչ թաւան, ոչ բռնութիւն կատարելով, բայց տասն կազակ, բաժանուելով զօրքից, մտան անտառի խորքը, որտեղ պահուել էին կանայք եւ երեխաները։ Սըրանք կազակներին տեսնելուց՝ պէս վայնասուճով սկսան փախչել, աշխատելով պահուել։ Կազակները վերցրեցին նրանց պահած իրերը եւ հրացանները պարպելով հեռացան։ Բնակչութիւնը յուսահատութեան մէջ է եւ կորցնում է իշխանութեան արդարացի վերաբերմունքի վրայ իւր ունեցած հաւատը։ Նորին պայծառափայլութեան նշանակած քննիչ յանձնաժողովը, որը բաղմամբ փաստեր հաւաքեց քստմեղի բռնաբարութիւնների մասին, հէնց որ հեռացաւ, ահա նորից վայրագութիւններ են կատարուում։ Երմուշայիւրն եւ ընկերութիւնը, որոնց բարձր իշխանութիւնն արձակել է, դրութեան իսկական տէրն են հանդիսանում։ Ինչո՞վ բացատրենք այս անարխիան։ Ո՛ր է վերջը։ Ազգայնում ենք յայտնեցք այս մասին նորին պայծառափայլութիւնը գրաֆ Վարանցով-Դաշկովին եւ խնդրեցէք վերջ տալ այս անօրէնութիւններին։

ՆՈՐ-ԴԱՐ

Ա. ՇԻՏԱՆԵԱՆ

ՊԱՐԻՊ ԱԽՊԵՐ...

(Շար. նախորդ թիւէն)

Յ.

Աստուծո՛ւ, որուն կարկէ պիտի առնունք, որուն կարկէ պիտի առնունք, որուն կարկէ պիտի առնունք... Եւ ի՞նչ անհոգութեամբ մը վանք քաղաքը մտաւ զինաւոր խումբին հետ, որ տառապեալ հոգիէ կը բաղկանար։ Հագած էր գեղացի քուրտներու ցնցոտի հագուստ մը ու գլուխը դրած էր իր կայնի։ Թխադոյն ու աղաթ կապած քոյր մը որուն չէր ձարձրուած փոշի մը փաթթուած էր։

Իր ընկերներուն «մաք-բարո՛ւ մը» մըմնջելով՝ Արարուց ապաստանարանէն ուղղակի քաղաքը գիւղացի բայց գոց չուկային մէջ գտնուած Շիրվանից Գարբէլ Աղայի գրասենեակը բաց չէր։ Հարցուց դրացի խանութպաններուն ու հասկցաւ թէ վախառու ու խտաճաւորութեան մեկնած էր եւ քանի մ'օրէն

ՄԱՐՄԱՅԱՆ ՊԱՆԱԶԸ

Ուսուցչական Միութեան կազմութեամբ, ըսինք թէ՛ շատ մը անպատեհութեանց վերջ պիտի դրուի մեր վարժարաններուն մէջ. սակայն խնդիր է գիտնալ թէ վարժարանական բարեկարգութեան ամենապիտան պայմաններէն մէկն ալ ուսուցչին նիւթական ու բարոյական վիճակն ապահովել չէ՞։

Իրաւ է թէ այսօր Պուլկարիոյ պէս աղքատ երկրի մը մէջ, հայ համայնքները աղքատիւն ու պետական շահ մը տուրքերու ենթարկուած են ու յաճախ կ'առարկուի թէ՛ «մեր կարողութեան վեր է տարեկան 2-3000 ֆրանգի յաւելում մը քուէարկել զբարոյական ընկալեալ պիտե՞նք վրայ» սակայն եւ այնպէս պէտք է ըմբռնել միանգամ ընդ միշտ որ եթէ մեր մէջ կայ հաստատութիւն մը զոր իսկապէս արժէ բարեկարգ վիճակի մը մէջ պահել, այդ ալ միայն վարժարանն է իր բոլոր պարագաներով, բաւական չէ վարժարան ըլլալու յոտկացումը չէնքին գեղեցկութեամբ պարծենալը-յաչս օտարներու, բաւական չէ նոյնպէս վարժարան ունինք բնակելով՝ կարգ մը ու պոն մարդիկ ինքնակոչներու խնամքին [?] յանձնուած սերունդի մը վարժարան յաճախելը տեսնելով խղճի անդորրութիւն զգալըն ու միթմարուիլը։ Գոյցամոլութեան կուրացած՝ չենք ուզիր տեսնել թէ՛ շատ տեղեր, իրենց ապրուստը աւելի արժանաւոր եւ յարմար միջոցներով գոհացնել չկարենալուն համար վարժարանութեան գիւղ—եթէ վարժարանութիւնը տէրտէրութիւն ըլլար, դարձեալ հոգ չէինք ընել։ Եւ ձեռքով հետ է գործընդես. ոսկից կը հետեւի թէ վարժարանութիւնը վերջին տպաւէնը եղած է կարգ մը անհասկերու, որոնք բարեբաղդութիւնն ունեցած ըլլալ կը կարծեն ատենով երկու տող բան հաղիւ կարդալու յաջողութիւնը ձեռք բերելով։

Ուսուցչական Միութեան առաջին հոգեւոր մէկը պիտի ըլլայ Ուսուցչական շարքերու մէջ մաքրագործում յառաջ բերել, որպէսզի անտեսուած արժանաւորները կարենան սեղ ըրն—

նել գոհացուցիչ թուանշում ու օգտակար ըլլան հայ մանկուոյն հանդարտ սրտով ու մտքով. ահա թէ ո՛ր պարագային զգալի կ'ըլլայ զպրոցական պիտե՞նքներու յաւելումը, որուն համար պէտք է ամեն ջանք ի գործ դնեն հայ համայնքները, եթէ չեն ուզեր ինքզինքնին կորստեան մատնել։ Այս եղանակով գոցէ քիչ ժամանակի մէջ, վարժարաններու սեւ մերուն վրայ պիտի ողջունենք բանիւրուն ուսուցիչներ, որոնք՝ գիտակից իրենց ստանձնած վեհ պաշտօնին՝ պիտի ջանան զայն աղբիւնաւորել իրենց խղճամիտ աշխատութեան շնորհիւ։

Հոս, տեղն է ըսելու, կարծեմ թէ՛ Սոկրատեսի մը չափ սակաւապիտանութիւն ըլլալու դարերէն շատ հեռացուցած են զմեզ կեանքի պայմաններն ու քաղաքակրթութեան ստեղծագործութիւնները. մարդկային կենցաղը մեծամեծ փոփոխութեանց ենթարկուած է 2000 տարիներէ ի վեր. ուստի, հարկ է, եթէ ոչ ճիշտ՝ պէթ մարդկային կեանք մը ապրելու միջոցները հայթայթել մեր արժանաւոր ուսուցիչներուն, վստիզի այն ատեն է որ պիտի կրնան անոնք, իրենց ապրուստն ապահոված զգալէն ետքը, ինքնադաբաղման ալ մղում տալ՝ ձեռք բերելով նորագոյն մանկավարժութեան պահանջմանց մասին խօսող կարգ մը գրքեր ու թերթեր, որոնք, զբաղողաբար, շատ անհշիւ տեղ մը գրաւած են մեր, տեղ տեղ գոյութիւն ունեցող, աղքատիկ ընթերցարաններուն մէջ. ասկէ զատ, ուսուցիչները, ապրելով կազմակերպուած վիճակի մը ձեռնտու պայմաններուն մէջ՝ գիւրութիւն պիտի ունենան, գոնէ ամառային արձակուրդներու միջոցին իրարու մօտենալով՝ իրենց իսկ կողմէն պատրաստուած ու զերեք հետաքրքրող մանկավարժական դասախոսութեանց ունկնդրել—բան մը զոր պիտի կարենք յաջողած են ձեռք բերել ուսուցչ. միութեան կազմութեամբ եւ որուն հիմնադր արդիւնքը անվիճելի իրողութիւն մըն է այսօր։

Գիտակից ուսուցիչը, վայելելով այս առաւելութիւնները, պիտի գիտնայ, ի հարկէ, այսչափով չը բաւականաւ. ան չպիտի սահմանափակու—

ւ ի ըստ առաջնոյն, իր նեղ շրջանակէն դուրս ելնելով՝ պիտի ուզէ ինքնափառ կերպով մէջտեղ նետուիլ, հասարակութեան ալ թանկ տալու փափաքով. պիտի ազդէ միջանկ վայրին վրայ իր առողջ մտքերով ու այն ատեն պիտի արժանանայ այս վերջինին ճշմարիտ ու անկեղծ հասարակութեան։

Հասարակութեան մը զարգացման չափը կարելի է որոշել անոր կրթական հարցին հանդէպ տաճած խնամտութեան չափէն. հասարակութիւն մը որ գիտէ հետաքրքրուիլ իր զպրոցով՝ կը նշանակէ թէ անոր մէջ յառաջդիմելու ձգտումը օր քան զօր աճելու վրայ է. եւ մենք պէտք է հետաքրքրուինք մեր զպրոցով այնպէս՝ ինչպէս որ կը հետաքրքրուին բոլոր յառաջադէմ ազգերը. այլապէս կորուստը անխուսափելի կ'ըլլայ մեզի համար։

Իսկ թէ մենք հայերն, ո՞ր աստիճանի հետաքրքրութիւն ցոյց տուած ենք կրթական հարցին հանդէպ—այդ կարելի է հասկնալ ցարդ մեր մէջ մանկավարժական լուրջ հանդէսի մը չգոյութեան, որուն դարմանը դարձեալ Ուսուցչական Միութեանն էր սպասուի։

Յուսանք եւ սպասենք։

ԽԱՐՈ

1906 տարի 22

Ռուստուգ

ՆՈՄԱԿ ԿՐԼԻԿԻՍՅԱՆ

Հալէպ, Մարտ 5

Հայերու գէմ ժամանակէ մ'ի վեր սկսած նոր խստութիւններն եւ ձեռքաւորումները կը շարունակուին։

Վերջերս Զէյթունէն, Մարաշէն, Ատանայէն եւ Հաճընէն նոր ձեռքաւորումներ բերին հոս։ Առհասարակ աչքի զարնող հայերու վիճակը շատ վատ է, մահաւանդ Զէյթունի հայերունը։ Այնտեղի գիւրդակն հրամանատարը վերջերս մեռաւ։ Այս ձեռքաւորութիւններու եւ ձեռք առնուած խստութիւններու պատճառը ան էր։ Նոր հրամանատարը իր պաշտօնի գլուխն հասնելուն պիտի սկսէ սեղանին վրայ քննել խնդիրը։

պիտի վերադառնար։
—Է՛հ յետոյ կը տեսնեմ զինքը... մըմնջեց Կարկէ Ախպէր ու արագ արագ իր գիւղը գիւղացիներէն։

1897 թուականին էր։
Կոտորածը քանի ու աւելի դարձուած էր ամեն կողմ, ու երկրին ահաւոր թշուառութիւնը չէր նկարագրուէր։ Կարկէ Ախպէր իր ծպտեալ կերպարանքով գեղին ա'յն փողոցը յառաջացաւ, ուր կը գտնուէր իր հայրենի օճախն ու անգամ մը մուրազին նայուածքը սուրկերուն վրայ նետեց։ Յետոյ իր հօրենական դուռը բացաւ ու զողողալով, կիճտած ու խելայի՛ց ներս մտաւ։

Սրահին մէջ քառասունն անցած, կուռնային հասակով, ծաղկաւեր այտերով, ննդափայ նայուածքով ու ստոր նկարագրի մարտայայտութիւնը պատկերացունող կերպարանքով մարդ մը նստած էր ու տրէխ կը հիւսէր։ Եւր անձանցք Գուրտին մօտենալը նշմարեց իսկոյն զէմն ելաւ ու՝ չուսի մը յատուկ քծնութեամբ մը՝ կեցաւ անոր առջին։
—Բարե՛ւ... մըմնջեց Կարկէ Ախպէր՝ քուրտներէն լեզուով մը։

—Աստուծո՛ւ բա՛րին... պատասխանեց տունին տէրը, որ երկրիւնք բոլոր մարմնովը կը գողար։

—Նստեցէ՛ք եւ վատ մէկը չեմ... ատարկեց Կարկէ Ախպէր՝ կռահելով ա'յն քստմեղի, դրութիւնը, որուն մէջ կը գտնուէր գէմ կեցողը։ Եկայ որ հարցում մ'ընեմ ձեզի։ Կուզէի գիտնալ Կարկէին ի՞նչ Մուրատին ո՛ւր բնակիլը։

—Ինչ Մուրատ մեռած է, յայտնեց տունին տէրը՝ քիչ մը սիրտ առնելով։

—Մեռած է։

—Այո՛։

—Շատ ո՞նց է։

Սանկ նստի ու թը տարիէն աւելի կ'ըլլայ։

—Մէկը չունի՞ ան։

—Ո՛չ։

—Անոր առնէն ո՛ւր է։

—Անոր տունն առ է. բայց ծախուած է ինձի։

—Ինչ Մուրատ ծախեց։

—Չէ՛...։

—Հապա՞։

—Պարտք ունէր պարտքին տեղը ծախուեցաւ։

—Այն ատեն Ռէս Մուրատ կենդանի էր։

—Այո՛... անկից ետքը կաթուածահար եղաւ ու մեռաւ։

—Բանի՞ ոսկիի ծախուեցաւ այս տունը։

—Բանութը ոսկիի կարասիքներով մեկտեղ։

Կարկէ Ախպէր պահ մը խորունկ ու ցաւաւանդ մտածումի մը մէջ ինկաւ ու ձեռքովը սրբեց հրատապ ճակտէն հոսող քրտինքները. որոնք լայն քօլօքին տակէն կը ծորային դուրս. յետոյ յարեց։

—Այդ Ռէս Մուրատ միշտ՞կ կապրէր... իմ իմացածիս նայելով՝ հարսին ու անոր փոքր աղջկան հետ կը բնակի երգեր... արդեօ՞ք սխալ տեղեկութիւն մը գրուած է ինձի։

—Ճշմարիտ է ասկէ տասը տարի առաջ միասին կը բնակէին... նկատել տուաւ ցնդոր մարդը. սակայն տունը ծախուելէն ետքը՝ հարսին հայրը քովն առաւ զանոնք...

—Ան ատեն միշտ՞կ ապրեցաւ։

—Ինչ ընէր... հարսը կարգուեցաւ անկից ետքը։

Եւ քննութեան արգելքը պիտի տեղեկագրէ Հայէս : Գլխաւորաբար Ձէյթունի նկատմամբ գործադրուած խստութիւններու հետեւանօք տեղւոյն առաջնորդ խապահան վարդապետը իր հրաժարականը ներկայացուց, որ չը ընդունուեցաւ : Հայոց շրջանակներու մէջ կը պատմեն թէ Ձէյթունի Աւա- գերէց Տ Կարապետ քահանայն ապա գործերու մէջ շատ վատ դեր կը խաղայ :

Հայէսի նոր կուսակալ Նազըմ փաշան (Տիգրանակերտէն հոս փոխադրուած) շատ անգույթ եւ միանգամայն դժիմ մ'է. եւ նա է որ շրջակայ վայրերու մէջ իր քաղաքական յանցաւոր ձերբակալածները Հայէս փոխադրել կուտայ, յանցաւորները ինք անձամբ քննելու եւ դատաւարտել տալու :

Ռուսաստանէն նոր գաղթած Ձէր- քէզներ՝ թուով 10,000 էն աւելի, տեղաւորուեցան Կիլիկիոյ որոշ կէտերուն վրայ, մասնաւորապէս Ձէյթունի շրջակայները : Այս անկոչ հիւրերու համար «Իսանէ» կը հաւաքուի, — մինչեւ իսկ բռնութեամբ : Ամեն տեսակ հարկեր նոյնպէս վերջին ծայր խստութեամբ կը ժողովն : Ընդհանրապէս Կիլիկիոյ վիճակը աննախանձելի է : «ԴՐՕՇԱԿ»

ՀԱՅ ԶԱՐՏԱՐԱՊԵՏ ՄԸ

ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԱԾ

«Իւրաքանչիւր» ի մէջ կը կարգանք :

Անցեալ տարի պատմեցինք թէ ճարտարապետ Թ. Թորամանեան էֆ. որ իր ուսումն ասացած էր Սուրբ Ձէյթունի (Պոլիս) կայսերական գեղարուեստից վարժարանին մէջ, կարեւոր աշխատութիւններ կատարած է կողմասի հին աւերակ խարխալ հայ եկեղեցիներուն ու վանական հաստատութիւններուն յատկապէս հանելու եւ անոնց ոճն որոշելու ճշդելու գործին մէջ : Գնահատելով հայ գիտնականին գեղարուեստական աշխատութիւնները, Բեդերսպուրկի գեղարուեստից Ակադեմիան իր ոսկի շքադրամով ընծայած է անոր, 600 ռուպ-

լի գրամական նուէրի մը հետ : (*) Պ. Մառ, որ պեղումներ կը կատարէ Կովկասի հին եկեղեցիներուն մէջ, մեծապէս օգտուած ըլլալով Թորամանեան էֆ. ի աշխատանքներէն, զանոնք Ռուսիոյ դիտողներուն եւ գեղարուեստի մասնագէտներուն ուշադրութեան ներկայացուցած էր : Ինչպէս որ Ձուարթնոց եկեղեցիին յատկապէս հանած էր, Թորամանեան էֆ. նոյն սրբավայրին յար եւ նման ոճով կառուցուած եւ յետոյ հինցած խանդարուած ուրիշ եկեղեցիի մը գիւտն ըրած է, որոյ մէջէն եկեղեցական բազում նուիրական առարկայք գտնուած են անեղծ վիճակի մէջ : Բրօֆ. Մառ, կէտ առ կէտ հետեւելով հայ ճարտարապետին ցուցմունքներուն, հաստատած է անոր գուշակութեան ճշդութիւնը, եւ եկեղեցական սոյն կարեւոր հնութիւններն երեւան բերած է յետ երկարամասնակեայ պեղումներու : Թորամանեան էֆ. ի առաջնորդութեամբ հանուած հնութեանց մէջ է Սարգիս Կաթողիկոսին համար շինուած վեհարանի հրաշալի քանդակազարդ դուռ մը, որ իր տեսակին մէջ գեղարուեստի գոհար մը նկատուած է հասկցողներուն կողմէ : Այս գանազան նուիրական առարկաները Բեդերսպուրկի գեղարուեստից Ակադեմիային կողմէ ի ցոյց պիտի դրուին սեպտ. ամսուն, յատուկ ցուցահանգէսի մը միջոցաւ : Բեդերսպուրկի Ակադեմիային ոսկի շքադրամով յոյժ նախանձելի մրցանակ մ'է բովանդակ արուեստագէտ աշխարհին մէջ : Կր կարծուի թէ Ակադեմիան նաեւ պատուոյ անդամ պիտի հռչակէ հայ ճարտարապետը : Մեր Տիգրիսի թըղթակիցը, հաղորդելով այս կարեւոր լուրը, կը գովէ Ն. Կ. Վեհափառութեան կողմէ հաստատուած վարժարանը, Թորամանեան էֆ. ի նման կարող աշակերտ մը հասուցած ըլլալուն համար, որ Ռուսիոյ մէջ պատիւ բերած է Թուրքիոյ հպատակներուն գիտնական եւ գեղարուեստական ըն-

թի : Մ. Խմբ. — Ռուս Ակադեմիայէն վարձատրուած այս ճարտարապետը վառնացուց քաջամասն իմ եւ մեր քաղաքի մը Տ. Թորոս Թորամանեանի է, որ քանի մը տարիներէ ի վեր Անիի աւերակները կուսումնասիրէ թէ՛ զիտական եւ թէ՛ հայրենասիրական գործ մը կատարելու գիտակցութեամբ : Կր շնորհատուրէնք գնէք իր յաջողութեանց առթիւ :

Ա՛լ ո՛րեւէ հարցում մը չըրաւ : Հազիւ ոտքի կ'ըցաւ ոտքի կանգնել : Միայն «միաքաբով» մը թոթովեց ու տունէն դուրս նետուեցաւ :

— Ահա՛... հեռացա՛ւ փողոցէն : Բայց դէպի ո՛ւր պիտի ելլար... դէպի ո՛ւր պիտի ողջէր քայլերը : — Զէր գիտեր : Ողջը կրակներու մէջ էր... սիրտը կը զարնէր ու քրտինք կը խղզէր զինքը : Հոգեկան փոթորկայեցող խռովք մինչեւ կոկորդը կը բարձրանար, կուռէր ու ժայթքելու կը սպասուար :

— Ու յիմարի մը պէս կը թափառէր կոտորածի սեւ օրերու աւերակից մէջ բոլորովին մոռնալով որ կասկածներու կրնայ տեղի տալ :

— Ո՛հ, քարի Աստուած, չափէն աւելի է այս թշուառութիւնը... կը քաղաքանչլը կարիպ Ախպէր ինքնիշխանը : Ա՛յ որո՛հ, համար պիտի ապրիմ... ա՛յ արեւ ինչո՞ւ կը փայլի վրաս :

Այս յուսահատական մենախօսութիւնը ընելով պարտէզ մը մտաւ ու անոր ծառերուն տակ նստեցաւ : Ան ատեն թողուց որ աչքերու արցունքները հոսէին, թողուց որ սրտին հա-

ղունակութեան արժանիքին : Բեդերսպուրկի Ակադեմիայի կողմէ Թորամանեան էֆ. ի տրուած է նաեւ բաց արտօնագիր մը, Ռուսիոյ Տէրութեան ամեն կողմը սոյն կարգի հնութիւններն աչքէ անցնելու եւ հարկ դատած տեղւանքը պեղումներ կատարելու համար, օժանդակութեամբ տեղային իշխանութեանց :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պոլսոյ Ողջ-Հիւանդանոցի նոր կառուցուող մասը՝ որ Յակոբեաններու ծախքովը կը շինուէր և լրանալու վրայ էր, անհաստատ շինուած ըլլալով կը փլցուի : Համբաւաւոր ճարտարապետ երկրաչափ Տ. Գեորգ Ասլանեան անգամ մը այցելելով Հիւանդանոց տեսած է նոր շէնքին մէջ ահագին սխալներ ու թերութիւններ : Ուրիշ ճարտարապետներ ևս հաստատած են Ասլանեանի կարծիքը և յետ խորհրդակցութեան որոշուած է այդ հսկայ շէնքը փլցնել և ի կրկին կառուցանել :

Այս իրողութենէն ընթերցողը կրնայ դատել թէ մեր ազգային Պատրիարքարանի գործերը ինչ ջուրերու վրայ են, հակառակ Պոլսոյ թերթերուն չապը շաքարի տեղ ժողովուրդին կլեցնել ջանալուն :

— Վառնայի ազգային վարժարանի երեք վարժուհիները Հոգաբարձութեան մէկ որոշումին անաստեղծութեան հրաժարած են պաշտօնէն, և իւր կողմէ կը պահանջեն իրենց ամբողջ տարեշրջանի ամսականները, ինչ որ երբէք չպիտի կրնան ստանալ, քանի որ իրենք հրաժարած են :

Կ'իմանա՞ք նաեւ թէ վարժարանին տնօրէն Տ. Հովսեփ խուշակունեան անստորագրի ուղարկած նամակ մը ստացեր է դաշնակցական տղու մը ձեռքով :

Ուշանքները դուրս պոռթկային... մէկ խօսքով՝ թողո՛ց որ հոգին պարպուէր իր բովանդակ դառնութիւններէն :

Ժամերով, ժամերով այդ խղճալի զրոթեան մէջ մտաղ. յետոյ ոտքի ելաւ ու Աւետեանց Խայտեղ Աղայի տունը գիմեց որ վերին թաղին մէկ անկիւնը կը գտնուէր :

Ներս մտնելու ատեն Բարսեղ Աղայի կիներ գէմն լաւ ու երկիւղով մը հարցուց :

— Ինչ կուզես... :

Կարիպ Ախպէր թուրքերէն լեզուով առարկեց թէ հայերէնը չ'էր հասկնար... ինք քուտ մըն էր : Բայց այս առարկութենէն ալ բան մը չը հասկցաւ կինը, բաւական տարիքոտ էր : հետեւաբար

— Ես թուրքի լեզուն չեմ հասկնար, ըսաւ ան ու շուտով մ'ախոռը գնաց ու ծերունի մարդ մը կանչեց, որ Բարսեղ Աղան էր :

Ո՞վ կը փնտռես... հարցուց Բարսեղ Աղան իր նայուածքը խոշոր մը բանալով :

— Աւետեանց Բարսեղ Աղան պատաս-

կերեայ թէ պղտոր ջուրին մէջ ցուկ որսալու ջանք մը կայ կարգ մը տղոց քով, որոնք առիթ կը փնտռեն իրենց մաղձը թափել ոչ-դաշնակցական տնօրէնին վըրայ : բայց ի զո՛ւր :

— Ռուսչուգէ մեզ կը դրեն : «Տեղւոյս Ուսուցչական Մտրմինը, բացի տեղւոյդ վարժարանի տեսչութենէն, միւս բոլոր քաղաքներէն ստացած է իր շրջաբերականին պատասխանը : Ի՞նչ բանի վերագրել արդեօք այս յապաղումը : »

— Արմէնիայի մէջ կը կարգանք :

«Պարսիկ կառավարութիւնը խիստ կերպով պահանջեր է Սալմաստի փայտաւ գիւղի Հայեւրէն որ իրենց հանգստութեան համար պէտք է գուր գան իրենց գիւղի մէջ գտնուող ամէն տեսակ օտարերկրացի հայ յեղափոխականներ : Փայտաւցիինէն 1000 թումանի խոստմագիր առնուել է որ իրենց գիւղի մէջ ապաստան չտան օտար երկիրներէ եկող յեղափոխական գործիշներին : »

Le Courrier Europe'en

Յրանսերէն այս չարախախտութեամբ՝ որ կը զբաղի քաղաքական, այժմեական եւ ընկերվարական խնդիրներով ու գրականութեամբ, եւ մասնաւոր իրեն սկզբունք ընտրած է ճշունած ժողովուրդներու իրաւունքին պաշտպանութիւնը, կը հրատարակուի Թըռնանայի ոստանին մէջ գրագէտներու խմբակի մը վարչութեան տակ եւ բաղմաթիւ աշխատակիցներու մասնակցութեամբ :

Բաժնեկիւնն է տարեկան 15 ֆր. վեցամսեայ 8 ֆր. : Բաժնորդագրուելու գողը կրնայ իր գտնուած քաղաքի նամակատան վարչութեան կամ խումբագրութեան սա հասցէին գրմել :

280 Boulevard Raspail, (Paris)

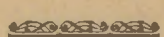
խանեց, Կարիպ Ախպէր : — Ե՛ս եմ : Դո՛ւք էք : — Այո՛ :

— Ռուսին մտիկ ըրէ՛ք. ես ուղղակի հեռաւոր ե կրէ մը կուգամ... աւելի ճիշտն րեւելով՝ աքսորաւորէ մը կը վերագրուած : Արեւիկ ծանօթացող այս գեղէն Ասլան անուն երիտասարդ մը հետ, որ ութը տարիներէ ի վեր տաժանակիր աշխատութեամբ մը դատաւարտուած է...

— Ասլան, քոք... ինչհետեց Բարսեղ Աղա :

— Այո՛ : — Մականունն ի՞նչ է : — Կարիպեանց... — Ատիկա ո՞ղջ է : — Ո՞ղջ է : — Կը խնդրեմ չարունակեցէ՛ք :

(Շաբուսակելի)

ԹԻԻՐՔԻԱ

Լօնտրա 4 մայիս—Աման Ռեյ-
քըքըն պէյտընը իւզրէ, տիւն ին-
կիլիթէրա հիւքիւմէթի Պապը Ա-
լիյէ պիր իւլթիւմթում վէրմիշ
վէ գաթիէն Սինայի եարմա-
տաւան թիւրք ասքէրինին չըգ-
մասընը թալէպ իթմիշ տիր:

Մէղքիւր իւլթիւմթում թիւրք
ասքէրինին Մըսըր թօքրալըն-
տան կէրի չէքիւմէսինի իտաւա
իթտիկի կիպի, Ֆրանսա վէ Ռու-
սիա էլիլիթէրի տախի Սթանպուլ-
տա ինկիլիզ էլիսինին թալէպի-
նէ գուվվէթ վէրմէքտէ տիրէր:

—Լօնտրա—Ա. Ռեյքըքը րէսմէն
տախի իշար իտէյօրքի՝ ինկիլ-
թէրա թարաֆընտան թիւրքիա-
յա վէրիլէն իւլթիւմթում վա-
տէսի 10 կիւնտէն իքմալ օլընա-
ճագ:

—Լօնտոն—Մալթատան պիւ-
տիրիլիօր քի՝ 4 զըրհլը վէ պիր
գօնթըր-թօրթիլէօր տօնանմասը
պու ագչամ Բիրէայա միւթէվէտ-
ճիհէն հարէքէթ իտէյօր:

—Մըսըր սինօրը մէսէլէսինտէ
Ալմանիանըն Սուլթանա եարտըմ
իթմէլէճէկի րէսմէն պէյան օ-
լընտըղը Լօնտրատան պիւտիրիլ-
տի:

Պու մէսէլէտէն տօլալը Եըլ-
տըգտա ագթ օլընան վիւքէլա
մէճիսինտէ իշին հազըգաթընը
Սուլթանա անլաթմըշլար: Ալ-
մանիատան տախի եարտըմ իտիլ-
մէլէճէկի պիւտիրիլմիշ օլմալէ,
թիւրքիանըն մէսպսրի ինկիլ-
թէրանըն թալէպիին գապուլ
իտէճէկի «Տէյլի էքսքրէս» եա-
ղիօր:

—Պիր կաղէթա մուսպիրի ալ-
ման տիրմաթլարընտան պիրի
իլէ կէօրիւշմիւշ: Տիր օմաթ «ին-
կիլիզ-թիւրք մէսէլէօի իշին
նիհայէթ թիւրքիանըն մուհա-
րէպէ իտէճէք հալի օլմատը-
ղընտան Մըսըր սինօրընտաքի
միւնազալը եէրէրի ինկիլթէ-
րայա թէրք իթմէքտէն մատա-
ինկիլիզլէրին սահա պաչաթ թա-
լէպլէրինի իճրա իտէճէքտէմիշ
վէ թիւրքիայա եարտըմ իշին
Ալմանիա քէնտիսինի մէյ-
տանա աթմայաճաղընը սէյլէ-
միշ տիր:

—Ճարոնիատա տինէրին թէտ-
գըգը իշին տալէթ օլընան գօն-
ֆէրանսա միւսլիմանլար թա-
րաֆընտան տախի իւլէմալար
կէօնտէրիլմիշ օլտըղը կիպի ըՍ-
թանպօլտան Սուլթան Համիտին
եօլլատըղը իւլէմալտրտան իքի-
սի վէ Ապտիւլ-Րահման գօնկրէ-
տէ իսլամ ֆէզալիին վէ տինի-
նի ճարօնլըլարա իյղա՝ իտէճէք-
լէրի թօքիտան Սուլթանա պիւ-
տիրիլմիշ տիր:

Ճարօնլըլար պու գօնկրէ վա-
տիթասը իլէ պիւթիւն տինէրէ

աշնա օլտըգտան սօնրա, անլէր
տէն հանկըր տահա միւնասիպ
կէօրիւրէր իսէ օ՝ տինէ խըզ-
մէթ էյլէմէր նիյէթինտէ իմիշ-
լէր:

ՐՈՒՍԻԱ

Ասքէրլէրտէ իթիւլալ ֆիքրի
էլան պիր տէրէճէ տէվամ իթ-
մէքտէտիր: Օրտուլարտա թէշ-
վիգճիլէր պուլընուպ, ասքէրլէ-
րի հիւքիւմէթէ գարշը իթի-
լալա ֆիթլէրլէր իմիշ: Հիւքիւ-
մէթ պու սէպէպտէն պիր թա-
գըմ զապիթլէր վէ պիր չօգ նէ
ֆէրլէր թէվգըֆ իթմիշ տիր:

—Վիւքէլա րէյիսի Մ. Վիթթէ-
նին իսթիֆասը Չարտան գապուլ
օլընմըշ օլուպ, եէնի վիւքէլա
թէշլէրի Տումանըն թէճէմիւ-
սինտէն սօնրայա պրրաղըլաճա-
ղը րէվալէթ օլընիօր իտէտէ,
տիկէր թարաֆտան Բօյօքիշէ Գօ-
րէնքօն ին, պէյանընա նազարէն՝
Մ. Կօրէմքին Վիթթէյէ իսլիֆ
նասպ օլընմըշ: Պու զաթ էսկի
միւթէասուպ իտարէի թէրլէ,
սէրպէստիլէթէ մէյիլի պիր քօ-
լիթիգա թուլթաճաղընը կաղէթա
մուսպիրլէրինէ պէյան իթմիշ
տիր:

Պաղըլարը իսէ՝ աքսի օլարագ,
Մ. Կօրէմքին էսկի միւթէասուպ
իտարէյէ գուվվէթ վէրէճէք
տէյօրլար:

—Էքաթէրինալըն վալիսի
ֆայթօիլէ կարատա կէղէր իքէն
6 քիշի թարաֆընտան գաթլ
օլընմըշ: գաթիլէր գաչմըշլար:

—Բէթէրպուրկ 5 մայիս Ա.
Վէքսիլի ին իշարընա պինաէն,
վիւքէլա րէյիսի Մ. Կօրէմքին
տիւն պիւթիւն կիւն Չարսքօէ
Սէլտա օլուպ, եէնի գապինէ ա-
ղալարընըն իսթասընը վէ բրօ-
կրամընը Չարա թագտիմ իթմիշ:
Մ. Կօրէմքին սէրպէստիլէթի
թամմէ իսթէմիշ, եէնի գապինէ
Տումանըն թէճէմիւսինտէն էվ-
վէլ մէմուրիլէթէ կէշէճէք Մ.
Կօկոլվէվ մալիյէ նազըրլըլընը
գապուլ իթմէմիշ վէ իսթիճիէ
նազըրլըլը Մ. Թալօսքիէ իհալէ
օլընմըշ:

—Մօսկուտա վալի Մ. Տուպա-
զով իւզէրինէ պիր պօմպա աթըլ
մըշ անըն քիլիսէտէն սէրայընա
կիթիկի էսնատէ: Տուպազով ա-
յաղընտան եարէլէնմիշ իքի եա-
վէրլէրի էօլմիւշլէր վէ պաղը քի-
շիլէր ետրէլէնմիշլէր: Չապիթ
ֆօրմասընտա օլան գաթիլ տախի
էօլմիւշ տէյօրլար:

—Տումա ինթիսապլարընտա
էքսէրիլէթ գաղանան տէմօկրաթ
բարթիսի սօն գօնկրէսինտէ Տու-
մա իշին շու մէպտէլէրի գա-
պուլ իթմիշ տիր:

1) Սէրպէստիլէթի շախիյէ
2) Հէր պիր թապանըն, մէղ-
հէպ, միլլէթ, ճընա վէ սընըֆ

թէֆրիդ իթմէքսիլին միւսալի
թուլթուլասը:

3) Սէրպէստիլէթի սիյասիյէ
4) Ումուլըն ինթիսապ իթմէկէ
հազըրօլմասըլէ ինթիսապլարըն
միւսալէթէն, տղրուտան վէ կիլի
իճրա օլընմըշ: գաթընլարըն
տախի իշլիւրաքը:

5) Քէօյլիլէրին վէ րէշպէրլէ-
րին մէսէլէսինին հալի:

6) Իշլիլէր մէսէլէսի իշին տէր
հալ թէտպիրլէր էլէ ալընմասը:

7) Միլլէթլէրին հաղըլ թա-
լէպլէրինէ իթիֆա վէրիլմէսի
վէ անէրին մէմուլն իտիլմէսի:

Տէմօքրաթ բարթիսի պու
մագսէտի հասրլ իթմէք իշին
հէր պիր զայրէթտէ պուլընաճագ,
հիւքիւմէթ իլէ պօղուշմագ իգ-
թիզա իտէրսէ տախի՝ մագսէտի-
նէ տէվամ իտէճէք, վէ չալըշա-
ճագ քի գապահաթը օ հալտէ
հիւքիւմէթին իւզէրինէ պրագսըն:

Տ Ա Ս Ի Լ Ի Է

Շու սըրա Պուլկարիատա րուս
պանգնօթլարը արթմըշ տըր:
Սարրաֆլար էհալիի բէք չօգ ալ-
տաթմասընլար իշին՝ ֆինանս
մինիսթէրի պէշ րուպլիլիք րուս
պանգնօթը 13 ֆր. 20 սանթի-
մէ վէ օն րուպլիլին 26. ֆր. 40
սանթիմէ ալընուպ վէրիլմէսինի
էմր իթմիշ տիր:

—Պուլկարիատաքի հիւքիւմէթ
շըմէնտըֆէրլէրինէ տայիր նէշը
օլընան րէսմի սթագսթիլէ պի-
նաէն, կէշէն պիր սէնէ զարֆըն-
տան պիւթիւն վարիտաթը
12,312,344 ֆրանգա պալիզ օլ-
մուշ մէսարիֆաթը իսէ 9,396,390
ֆր. օլուպ, հիւքիւմէթ իսպլինէսի-
նէ գալան թիճարէթ 3,815,960
ֆր. օլմուշ տըր:

Պուլկարիատա հիւքիւմէթէ ա-
յիտ շըմէնտըֆէր իսթլարըն ու-
ղուշլըղը 1,175,778 քիլոմէթրօ
տըր, վէ մէմուրլարը 2242 քի-
շիյէ պալիզ օլիօր: Պու շըմէն-
տըֆէրլէրին եաբըլմասընա վէ
ալընմասընա հիւքիւմէթ էօտէ-
միշ տիր 150,315,905 ֆր. եաբ-
տըրլան շըմէնտըֆէրլէրին հէր
պիր քիլոմէթրօսընա 133,083 ֆր.
սարֆ օլմուշ տր: Փագաթ Չըր-
բան—Եէնի Չակարա իսթթը-
նըն հէր պիր քիլոմէթրօսընա
57,043 ֆր սարֆ օլընմըշ:

—Րիլօ մանաստըրը թարաֆ-
լարընտա կէշէն չարչամպա կիւ-
նիս սաաթ 9 ը 44 կէշէլէք զէր-
զէլէ վուգու պուլմուշ վէ եէր
ալթընտան կիւրիւլթիլէր իշի
տիրմիշ:

—Ալմանիա իմէրաթօրընըն
պիրատէրինի վէ պուլնուլ զէվ-
ճէսինի Պուլկարիայա կէթիլմէք
իշին Ֆէլամ. Բրէնսին եալէր-
լէրինտէն մէնէրալ Մարքով ըՍ-
թանպօլա կիթմիշ տիր: Միւ-
շարիլէյհա Բրէնս վէ բրէնսէս

պիլիմ Բրէնս հազրէթլէրինէ
միսաֆիր օլաճագլար:

Քէզա Րուսանիա վէլիտաթը
բրէնս Ֆէրտինանտ վէ զէվճէսի
բրէնս հազարաթը չէհրմիլ
իթիսալընտաքի էվքսինօկրատ
սէրայընա կէլուպ, Ֆէլա. Բրէնսէ
իքի կիւն միսաֆսիր օլաճագլար:
Բրէնս հազրէթլէրի թըրէնի
մախուսլէ էվքսինօկրատա կէլ-
միշ տիր:

ՍՈՆ ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Բարիս.—«Բըթի Ժուրնալ» ըն
Սթանպօլտան տույտըղը իւզրէ,
Մըսըր սինօրը մէսէլէսինտէ
թիւրքիանիլիթէրանըն թալէպ-
լէրինի գապուլ իտէյօր ըմըշ:

—Լահէյ գօնֆէրանսը եա կէ-
լէճէք գըշտա, եախօտ 1907 ին
իլք պահարընտա թէճէմիւ իտէ-
ճէկի Բէթերպուրկտան Վիէն-
նայա պիւտիրիլմիշ տիր:

—Պէտրլան զատէ Ալի Շամիլի
վէ Ապտիւլ Րազագը իսթինթագ
իթմէք իշին թրապուլուտա կիթ-
միշ օլան Նէճիպէտտին պէյ իս-
թինթագ իթիկի էսնատէ՝ Ալի
Շամիլ անը պըշաղլէ եարէլմիշ
տէյօրար:

ՇՆՏԻՐ ՔՍՑՍԻ

Չուտ իսպողէ պատրաստուած քնա-
կան քացախի նօրահաստաւ մեր միւ-
րանոցը առիթ կրնձայէ յարգոյ հասա-
րակութեան որ ասկէ յետոյ գերծ մը-
նայ խարդախաւ այլ եւ այլ զեղբորվ
պատրաստուած կեղծ քացախներու վը-
նաներէն: Մեր քացախին անարատու-
թիւնը եւ ազդուութիւնը ամեն երաշ-
խիք կրնձայէ իր առողջութեան նա-
խանձախնդիր յաճախողքին, որ անգամ
մը փորձելով արդէն հաստատած պիտի
ըլլայ գերազանցութիւնը:

Դուրսէն մեծաքանակ յանձնարարու-
թիւնք փութով կը գործադրուին ի
հարկին նմոշ զրկելով:

Հասցէ՝ ԱՐՄԵՆԱԿ ԳԱՍԱՊԵԱՆ
Դ. Թաղ փողոց Գօլօնի թիւ 65 ՎԱՌՆԱ

ՇՈՐ-ԳԱՐ

Օրաթերթ քաղաքական, գրական
Բաժնեկիւրը արտասահմանի համար
տարեկան 40 ֆր. վեցամսեայ 25 ֆր.
Հասցէ՝ Խմբագրութիւն «ՇՈՐ-ԳԱՐ»
(Կովկաս) Թիֆլիս

ՄՇԱԿ

Օրաթերթ քաղաքական, գրական
Բաժնեկիւրը՝ Եւրոպայի համար 30 ֆր.
Ամերիկայի համար 6 տոլար, Պարսկաս-
տանի եւ Ռուսաստանի համար 10 րոպ-
լի տարեկան:
Հասցէ՝ Խմբագրութիւն «ՄՇԱԿ»
(Կովկաս) Թիֆլիս

Одговорникъ А. Курбетиянъ
вѣдъ пиватъ а Д. Тодоровъ и С.не—Варна
